



Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Черешського психоневрологічного будинку-інтернату

13.06.2025

м. Чернівці, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 13.06.2025 групою НПМ здійснено відвідування Черешського психоневрологічного будинку-інтернату (далі – інтернат, будинок-інтернат, заклад).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Пітей-Маляр Аліна Іванівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Генкул Євген Дмитрович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Лупу Аріна Віталіївна, представник громадської організації.

Загальна інформація:

Інтернат знаходиться за адресою: Чернівецька обл., Сторожинецький район, с. Череш, вул. Банилівська, буд. 5.

Керівник закладу – Зинич Юрій Сільвестрович.

Код ЄДРПОУ 03190001, послуги надаються за КВЕД 87.20 Надання послуг догляду із забезпеченням проживання для осіб з розумовими вадами та хворих на наркоманію (основний), а також КВЕД 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур, КВЕД 01.41 Розведення великої рогатої худоби молочних порід та КВЕД 01.50 Змішане сільське господарство.

На підставі статті 15 Закону України «Про соціальні послуги» та Рішення Департаменту соціального захисту населення Чернівецької ОДА № 2300828 від 27.03.2023 Черешський психоневрологічний будинок-інтернат включено до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг.

Згідно з Положенням про Черешський психоневрологічний будинок-інтернат (нова редакція) (далі – Положення), затвердженим розпорядженням голови Чернівецької обласної ради від 06.09.2021 № 325, інтернат є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних

послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті (далі – підопічні).

Заклад розрахований на перебування 190 осіб. На день відвідування у закладі перебувало 175 осіб, серед яких підопічних із числа ВПО – 30 осіб, лежачих хворих – 24 осіб. Усі підопічні інтернату – чоловіки, серед яких 42 підопічних – дієздатні особи, 128 підопічних – особи, визнані у встановленому законодавством порядку недієздатними, 5 підопічних – обмежено дієздатні особи, 103 підопічних знаходяться під опікою соціального працівника закладу та 25 підопічних - під опікою родичів.

Штатна чисельність працівників інтернату складає 104 штатні одиниці, з яких 59,25 – медичний персонал (лікар-психіатр – 1,0; завідувач медичного центру – 0,5; лікар загальної практики – сімейний лікар – 1; сестра медична старша в/к -1; сестра медична в/к – 5,5; сестра медична з дієтичного харчування 1 кат. – 1; сестра медична з масажу – 0,5; дезінфектор – 0,75; сестра-господиня – 1; молодша медична сестра (санітарна палатна) – 16; молодша медична сестра (санітарна палатна) – 18; молодша медична сестра (санітарка прибиральниця) – 5; молодша медична сестра (санітарка ванниці) – 3,5; молодша медична сестра (санітарка супровідниця) – 1,5; молодша медична сестра (санітарка роздавальниця) – 3).

Згідно з тарифікаційним списком працівників інтернату станом на 13.06.2025 у закладі наявні 13 вакантних посад, з них лікар загальної практики (сімейний лікар) – 0,5 шт.од., молодша медична сестра (санітарка-палатна) – 3 шт.од. та молодша медична сестра (санітарка-супровідниця) – 0,5 шт.од.

Згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2020 № 319 заклад отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю організація і управління охороною здоров'я, загальна практика – сімейна медицина, психіатрія; за спеціальностями молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа.

Територія закладу огорожена, вхід і вихід з території здійснюється через пропускний пункт. На території облаштовані криті альтанки, лави для відпочинку (фото 1, 2).

Заклад має два двоповерхові житлові корпуси.

Підопічні мають можливість користуватися власними речами, у деяких житлових кімнатах є телевізори та інша побутова техніка.

У житловому корпусі облаштовано кімнату для відпочинку та зустрічей із рідними.

На інформаційних стендах закладу наявна інформація про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо (фото 3).

У закладі функціонує бібліотека, актова зала з проектором (фото 4), комп'ютерний клас із доступом до мережі інтернет, галерея із роботами підопічних (фото 5). Підопічні відвідують різні гуртки (рукоділля, орігамі, ліплення, випалювання по дереву та інші).

Житлові корпуси обладнані автоматичною пожежною сигналізацією, ведеться облік вогнегасників та забезпечено їх своєчасне обслуговування. У закладі наявні схеми евакуації у кожному корпусі. В житлових корпусах вікна не заграбовані.

На території закладу облаштовано цокольне приміщення, яке, відповідно до акту оцінки об'єкта щодо можливості його використання для укриття населення як найпростіше укриття від 31.08.2022, рекомендовано для укриття підопічних та працівників закладу (фото 6).

Керівництвом закладу налагоджена співпраця із центром надання безоплатної вторинної правничої допомоги.

Групою НПМ відмічено активну роботу із поновлення цивільної дієздатності підопічних. За наданою інформацією, з початку 2025 року 49 справ про поновлення дієздатності направлено до суду для розгляду. У період з 2017 по 2025 рік за рішенням суду 6 підопічних визнано недієздатними, а 7 – поновлено дієздатність.

На складі будинку-інтернату наявні запаси інвентарю, милиць, візків, ходунків, ширм, матраців, пральних машин, бойлерів, а також миючих засобів у достатній кількості (фото 7).

На території закладу функціонує підсобне господарство, завдяки якому підопічні мають змогу споживати свіже м'ясо та молочні продукти. М'ясні та молочні продукти належним чином проходять перевірку та сертифікацію.

У підопічних інтернату є доступ до ліжок протягом дня. Маломобільні підопічні проживають на першому поверсі житлового корпусу.

У жилому корпусі встановлено підйомник для осіб з інвалідністю, які пересуваються на кріслах колісних (фото 8). Також житлові корпуси облаштовані санітарними вузлами, пристосованими для потреб маломобільних груп населення.

У кімнатах закладу проживає від одного до шести підопічних (фото 9, 10).

Підопічні можуть вільно пересуватися по корпусах та територією закладу. Працівники інтернату допомагають підопічним виходити в магазин, що розташований біля закладу.

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням, у тому числі дієтичним, з урахуванням віку та стану здоров'я.

Наявне денне та перспективне меню. Всі продукти харчування мають відповідні сертифікати.

У холах облаштовані зони відпочинку, наявні телевізори для спільного перегляду, більйардний стіл (фото 11).

Групою НПМ відзначено доброзичливу та приємну атмосферу, що панує у закладі.

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування з 18 підопічними. Скарг на жорстоке поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних не надходило.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 12.03.2024, за результатами якого виявлено порушення прав:

- на життя та безпеку;
- на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання;
- на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло;
- на охорону здоров'я та медичну допомогу;
- володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю;
- осіб з інвалідністю та маломобільних осіб;
- на свободу та особисту недоторканність.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились такі рекомендації:

1. Чернівецькій обласній військовій адміністрації, Чернівецькій обласній раді:

- розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою усунення недоліків, викладених у звіті;
- забезпечити контроль за додержанням прав підопічних.

2. Черешському психоневрологічному будинку-інтернату:

- облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;
- огородити зону ремонту теплотраси для забезпечення безпеки підопічних;
- зберігати хлорний розчин для санітарної обробки приміщень в недоступному для підопічних місці;
- забезпечити дотримання норм житлової площі на одну особу;
- облаштувати житлові кімнати інтернату відповідно до Мінімальних норм;
- обладнати приміщення їдальні достатньою кількістю умивальників;
- використовувати медичну клейонку на ліжках лежачих хворих підопічних;
- забезпечити підопічних засобами особистої гігієни, зокрема туалетним папером;
- припинити практику забезпечення опіки над значною кількістю недієздатних підопічних однією особою з числа працівників закладу;
- забезпечити подання опікуном (соціальним працівником) щорічних звітів до органів опіки та піклування про свою діяльність за минулий рік щодо захисту прав та інтересів підопічних, у тому числі щодо збереження належного їм майна та житла;

розглядати звернення про потреби піклувальників не рідше, аніж один раз на місяць;

розглянути питання щодо можливості обладнання душових кімнат та коридорів житлових корпусів поручнями;

забезпечити дотримання підопічними встановленого режиму дня;

забезпечити ведення медичної документації відповідно до вимог чинного законодавства;

обладнати ізолятор для інфекційних хворих з можливістю одночасного розміщення хворих на небезпечні інфекційні захворювання окремо один від одного та інших осіб, які перебувають в інтернаті.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 11 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 27 Конституції України).

1. У будинку-інтернаті наявне цокольне приміщення, яке відповідно до акту оцінки об'єкта щодо можливості його використання для укриття населення від 31.08.2022 може використовуватись як найпростіше укриття. Проте за відсутності додаткового фінансування облаштувати укриття для комфортного перебування підопічних неможливо.

Право на охорону здоров'я, медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

2. Групою НПМ з'ясовано, що попередній поглиблений комплексний огляд підопічних лікарями-спеціалістами (оториноларинголог, офтальмолог, невропатолог, стоматолог, дерматолог, терапевт та інші) було проведено більше року тому – ще у 2024 році. Дане свідчить про порушення права підопічних на своєчасну та якісну медичну допомогу. Така ситуація є ознакою неналежної організації надання медичних послуг та свідчить про системне порушення права підопічних на охорону здоров'я.

3. У порушення Заходів та Засобів щодо попередження інфікування при проведенні догляду за пацієнтами, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 03.08.2020 № 1777, в інтернаті обладнано лише один ізолятор для інфекційних хворих, що унеможливорює одночасного розміщення хворих на небезпечні інфекційні захворювання окремо один від одного та інших осіб, які перебувають в інтернаті.

Порушення права на повагу до приватного життя (стаття 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

4. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в окремих кімнатах інтернату, що є порушенням норм житлової площі на одну особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007). Зазначене створює умови, за яких порушуються передбачені чинним законодавством норми площі на особу (8-10 м²).

Порушення права володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю (стаття 41 Конституції України).

5. Групою НПМ встановлено, що соціальний працівник закладу є опікуном 103 підопічних, що є порушенням та не дозволяє опікуну у повній мірі виконувати свої опікунські обов'язки щодо підопічних закладу. Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – ЄКЗК) у пункті 151 Звіту Уряду України за результатами візиту в Україну з 8 по 21 грудня 2017 року встановив, що надання опіки тій самій установі, до якої перебуває відповідний пацієнт, може легко призвести до конфлікту інтересів. ЄКЗК також закликав українську владу знайти альтернативні рішення, які б краще гарантували незалежність і неупередженість опікунів.

Інше.

6. Пункти 3.11 та 3.12 Положення передбачають обов'язкове створення та функціонування Громадської ради з метою здійснення громадського контролю та забезпечення захисту прав і свобод підопічних. Однак під час відвідування будинку-інтернату встановлено, що Громадська рада в установі не створена та не функціонує, що є порушенням зазначених норм. Така бездіяльність унеможливорює участь підопічних або їхніх представників у процесах, що впливають на якість їхнього життя та надання соціальних послуг та підвищує ризики порушення прав підопічних.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Чернівецькій обласній військовій (державній) адміністрації, Чернівецькій обласній раді:

розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою усунення недоліків, викладених у звіті;

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних.

2. Черешському психоневрологічному будинку-інтернату:

облаштувати укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;

- забезпечити дотримання норм житлової площі на одну особу;
- припинити практику забезпечення опіки над значною кількістю недієздатних підопічних однією особою з числа працівників закладу;
- обладнати ізолятор для інфекційних хворих з можливістю одночасного розміщення хворих на небезпечні інфекційні захворювання окремо один від одного та інших осіб, які перебувають в інтернаті;
- організувати та здійснити поглиблений комплексний огляд підопічних лікарями-спеціалістами;
- забезпечити функціонування Громадської ради інтернату.

Додаток: фотоматеріали на 2 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Аліна ПТЕЙ-МАЛЯР

Фотоматеріали

Фото 1



Фото 2



Фото 3



Фото 4



Фото 5



Фото 6



Фото 7



Фото 9



Фото 11



Фото 8



Фото 10

